

UCZYMY SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

PRZEWODNIK PO KSZTAŁCENIU USTAWICZNYM

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY w WARSZAWIE
Warszawa 2017

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
w WARSZAWIE

Mazowsze.
serce Polski

UCZYMY SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

PRZEWODNIK PO KSZTAŁCENIU
USTAWICZNYM

Uczymy się przez całe życie. Przewodnik po kształceniu ustawicznym

Autorzy:

Jan Nowicki

Piotr Wiśniewski

Projekt okładki:

Marcin Rucki

Publikacja bezpłatna

Prawa autorskie zastrzeżone, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Warszawa 2017

Wydanie ósme aktualizowane, Warszawa 2017

Nakład: 1800 egzemplarzy

ISBN 978-83-62188-86-4

Druk i skład:

AG Poligrafia, ul. Matejki 28A, 05-420 Józefów

Spis treści

1. Kształcenie ustawiczne w Polsce	5
1.1. Akty prawne regulujące organizację kształcenia ustawicznego w Polsce.....	6
1.2. Dokumenty strategiczne i programowe wyznaczające kierunek rozwoju kształcenia ustawicznego w Polsce.....	8
2. Aspekty prawne funkcjonowania rynku usług szkoleniowych w Polsce	11
2.1. Działalność gospodarcza.....	11
2.2. Działalność pożytku publicznego.....	12
2.3. Ewidencja szkół i placówek niepublicznych.....	13
2.4. Akredytacja.....	14
2.5. Rejestr instytucji szkoleniowych.....	15
3. Możliwości podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji – formy nauki	17
3.1. Szkolne formy edukacji dorosłych.....	17
3.2. Pozaszkolne formy edukacji.....	18
3.3. E-edukacja.....	19
3.4. Uniwersytety Trzeciego Wieku.....	20
4. Możliwości podnoszenia kwalifikacji przez osoby bezrobotne.....	23
4.1. Szkolenia i bon szkoleniowy.....	24
4.2. Pożyczka szkoleniowa.....	29
4.3. Studia podyplomowe.....	29
4.4. Staż i bon stażowy.....	30

4.5. Przygotowanie zawodowe dorosłych	32
4.6. Finansowanie kosztów egzaminów i uzyskania licencji	34
4.7. Stypendium na kontynuację nauki	34
5. Fundusze unijne	35
5.1. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020	35
5.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020	37
6. Czym kierować się przy wyborze kształcenia i instytucji szkoleniowej?	41
6.1. Kryteria wyboru instytucji szkoleniowej	42
6.2. Wybór instytucji szkoleniowej przez powiatowe urzędy pracy	44
Bibliografia	45

1. Kształcenie ustawiczne w Polsce

Współczesny rynek pracy charakteryzuje się niespotykaną wcześniej dynamiką zmian. Taka sytuacja ma również miejsce w świecie pracy. Znikają zawody, a w ich miejsce pojawiają się nowe, wcześniej nieznanne stanowiska i specjalizacje. Wymaga to, od coraz większej liczby osób ciągłego doskonalenia się oraz gotowości do zdobywania nowych kwalifikacji.

Uczenie się przez całe życie (lifelong learning) lub też inaczej kształcenie ustawiczne to idea silnie promowana na całym świecie, która rozumiana jest jako zdobywanie wiedzy od fazy przedszkolnej do późnej emerytalnej, włączając w to całe spektrum uczenia się formalnego, tj. w szkołach i innych placówkach systemu edukacji, jak również nieformalnego, tj. w instytucjach i sytuacjach spoza systemu edukacji. W takim rozumieniu obejmuje i odnosi się ona do wszelkiej, trwającej przez całe życie aktywności edukacyjnej człowieka, mającej na celu rozwój wiedzy, kompetencji i umiejętności w perspektywie osobistej, obywatelskiej, społecznej oraz zawodowej.

W Polsce idea ta została wprowadzona do systemu prawnego w nieco węższym zakresie, głównie mówi się o niej tylko w odniesieniu do **kształcenia ustawicznego** osób dorosłych, które zgodnie z art. 3 pkt 16 ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz.U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.), **definiuje się jako kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły obowiązek szkolny.**

Kształcenie ustawiczne w Polsce z jednej strony osadzone jest w systemie oświaty, tj. w:

- szkołach dla dorosłych,
- placówkach kształcenia ustawicznego,
- placówkach kształcenia praktycznego,
- ośrodkach doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
- szkołach wyższych,

z drugiej, warunkowane jest przez wolny rynek i prowadzone przez:

- ośrodki szkolenia, doksztalcania i doskonalenia kadr,

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,
- stowarzyszenia, fundacje, spółki, spółdzielnie i inne (funkcjonujące w oparciu o odrębne przepisy).

Cechą charakterystyczną polskiego systemu kształcenia ustawicznego jest utożsamianie go z kształceniem osób dorosłych, które w naszym kraju charakteryzuje się rozproszeniem i jest realizowane przez dynamicznie rozwijający się rynek usług szkoleniowych oraz zorganizowany system szkolenia bezrobotnych, obejmując także sektor edukacji akademickiej i działania samokształceniowe.

Za tworzenie i rozwój polityki kształcenia ustawicznego oraz prowadzenie działań związanych z realizacją idei uczenia się przez całe życie w Polsce odpowiedzialne są: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (więcej na www.nauka.gov.pl), Ministerstwo Edukacji Narodowej (więcej na www.men.gov.pl) oraz Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (więcej na www.mpips.gov.pl).

1.1. Akty prawne regulujące organizację kształcenia ustawicznego w Polsce

Do najważniejszych aktów prawnych, regulujących organizację kształcenia ustawicznego w Polsce, zalicza się:

- 1) **Konstytucję RP** z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.)
W art. 65 ust. 5 została określona polityka władz publicznych, zmierzająca do pełnego produktywnego zatrudnienia, poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa oraz szkolenia zawodowego.
- 2) **Ustawę o systemie oświaty** z dnia 7 września 1991 roku (Dz.U. z 2016 r., poz. 1943, z późn. zm.)
Ustawa definiuje i reguluje kształcenie ustawiczne oraz przewiduje możliwość działalności edukacyjnej nie obejmującej prowadzenia szkół na zasadach określonych w przepisach o działalności gospodarczej. Natomiast przepisy wykonawcze do tej ustawy zawierają szczegółowe ustalenia dotyczące zasad podnoszenia kwalifikacji oraz działania publicznych

instytucji kształcenia ustawicznego (placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego).

3) Ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 roku (Dz.U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.)

Ustawa przewiduje m.in. prowadzenie poradnictwa zawodowego, organizowanie bezpłatnych szkoleń dla bezrobotnych, dofinansowanie studiów podyplomowych, korzystanie z bonów szkoleniowych i stażowych oraz prowadzenie poradnictwa zawodowego i Rejestru Instytucji Szkoleniowych przez wojewódzkie urzędy pracy.

4) Ustawę Kodeks pracy z dnia 26 czerwca 1974 roku (Dz.U. z 2016 r. poz. 1666, z późn. zm.) Art. 17, art. 94 pkt. 6 oraz art. 103¹-103⁶ nakładają na pracodawcę obowiązek ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

5) Ustawę o podatku od towarów i usług z dnia 11 marca 2004 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 1221) i jej akty wykonawcze.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 26-29 ww. ustawy instytucje szkoleniowe zwolnione są z podatku VAT od przychodu z działalności usługowej świadczącej usługi edukacyjne. Regulacja ta dotyczy:

- usług świadczonych przez jednostki objęte systemem oświaty w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r., w zakresie kształcenia i wychowania; uczelni, jednostek naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz jednostek badawczo-rozwojowych, w zakresie kształcenia na poziomie wyższym oraz dostawy towarów i świadczenia usług ściśle z tymi usługami związanymi,
- usług prywatnego nauczania na poziomie przedszkolnym, podstawowym, ponadpodstawowym i wyższym, świadczonych przez nauczycieli,
- usług nauczania języków obcych oraz dostawy towarów i świadczenia usług ściśle z tymi usługami związanymi,
- innych usług kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego prowadzonych w formach i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach lub świadczonych przez podmioty, które uzyskały akredytację w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r. – wyłącznie w zakresie usług objętych akredytacją, lub finansowanych w całości ze środków publicznych, oraz świadczenia usług i dostawy towarów ściśle z tymi usługami związanymi.

Ponadto na podstawie przepisów Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2013 roku w sprawie zwolnień od podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania tych zwolnień (Dz.U. z 2015 r. poz. 736, z późn. zm.), zwolnione od podatku zostały m.in.:

- usługi w zakresie kształcenia (inne niż wymienione w art. 43 ust. 1 pkt 26 ustawy o podatku od towarów i usług), świadczone przez uczelnie, jednostki naukowe Polskiej Akademii Nauk oraz instytuty badawcze oraz świadczenie usług i dostawa towarów ściśle z tymi usługami związane (§ 3 ust. 1 pkt 13 rozporządzenia),
- usługi kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego, finansowane w co najmniej 70% ze środków publicznych oraz świadczenie usług i dostawę towarów ściśle z tymi usługami związane (§ 3 ust. 1 pkt 14 rozporządzenia).

1.2. Dokumenty strategiczne i programowe wyznaczające kierunek rozwoju kształcenia ustawicznego w Polsce

W Polsce określenie kierunku działań rządu i samorządu na rzecz rozwoju kształcenia ustawicznego zostało wprowadzone w dokumenty strategiczne i programowe. **Do najważniejszych z nich należą:**

1) Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Dokument ten nakreśla najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski. Jednym z działań Strategii Rozwoju Kraju 2020 jest poprawa systemu kształcenia, tak aby był dostosowany do potrzeb współczesności (np. upowszechnienie uczenia się dorosłych w oparciu o najbardziej efektywne formy, jak kursy czy uczenie się w pracy i środowisku zaangażowania społecznego).

2) Perspektywa uczenia się przez całe życie

Dokument ten wytycza cele i kierunki działania w zakresie uczenia się przez całe życie w Polsce do 2020 roku, promując nowe podejście do edukacji, polegające m.in. na równym traktowaniu wszystkich form uczenia się (formalne, pozaformalne i nieformalne), uczenia się

na wszystkich etapach życia oraz potwierdzaniu efektów uczenia się w systemach kwalifikacji. Treść dokumentu uwzględnia zobowiązania wynikające z ustanowienia europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie (*lifelong learning*). Szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej www.men.gov.pl.

3) Polska Rama Kwalifikacji

Dokument ten opisuje kwalifikacje możliwe do uzyskania w Polsce i zawiera charakterystykę hierarchii poziomów kwalifikacji. Polska Rama Kwalifikacji zapewnić ma spójność i kompletność efektów uczenia się, które opisano w 3 kategoriach: wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie www.ibe.edu.pl.

4) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) 2014-2020

PO WER swoim zakresem obejmuje działania w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia, dobrego rządzenia. Jego celem jest wsparcie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej ww. obszarach oraz inicjatyw na rzecz zatrudnienia młodych osób. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl.

5) Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego (RPO WM) 2014-2020

Na Mazowszu w ramach RPO WM możliwość finansowania działań edukacyjnych przewidziano w Osi VIII „Rozwój rynku pracy” i Osi X „Edukacja dla rozwoju regionu”. Szczegółowe informacje znajdują się na stronie internetowej www.funduszedlamazowska.eu.

2. Aspekty prawne funkcjonowania rynku usług szkoleniowych w Polsce

Wzrost zainteresowania kadry kierowniczej podnoszeniem kwalifikacji zawodowych swoich pracowników, chęć rozwoju osobistego oraz konieczność walki z bezrobociem stały się głównymi czynnikami, wpływającymi na rozwój rynku szkoleniowego. Duże znaczenie dla tego sektora miały również środki Europejskiego Funduszu Społecznego oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw prywatnych, które zaczęły wypełniać istniejącą lukę na rynku szkoleniowym.

Niestety do tej pory nie został wypracowany w Polsce jeden, spójny system prawny, określający przepisy dotyczące instytucji szkoleniowych. Aby dotrzeć do obowiązujących daną instytucję przepisów, należy przejrzeć szereg aktów prawnych dotyczących odpowiedniego sektora.

Działalność szkoleniowa w Polsce może być prowadzona przez instytucje niepubliczne na trzy sposoby, tj.:

- 1) w formie działalności gospodarczej na podstawie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,
- 2) przez organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 3) w formie szkoły lub placówki niepublicznej na podstawie ustawy o systemie oświaty.

Działalnością szkoleniową mogą się zajmować również szkoły wyższe, co jest uregulowane ustawą o szkolnictwie wyższym (ustawa z 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym – Dz.U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.).

2.1. Działalność gospodarcza

Działalność oświatowa nieobejmująca prowadzenia szkoły, placówki lub zespołu szkół, może być podejmowana na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1829, z późn. zm.).

Według ww. ustawy usługi szkoleniowe są zaliczane do działalności gospodarczej, więc pod względem formalnym nie różnią się od prowadzenia innej działalności usługowej. **Ponadto działalność szkoleniowa w większości przypadków nie jest uznawana za działalność regulowaną, prowadzenie jej nie wymaga więc spełnienia szczególnych warunków ani uzyskania zezwolenia, koncesji, zgody lub zgłoszenia.** Przedsiębiorca nie musi wykazywać jakie kwalifikacje zawodowe mają osoby prowadzące szkolenia oraz czy posiada odpowiednią bazę lokalową. W praktyce oznacza to, że każda osoba zainteresowana prowadzeniem tego typu działalności, może bez przeszkód ją wykonywać. Należy jednak zaznaczyć, że niektóre rodzaje szkoleń są szczegółowo uregulowane przez akty prawne i prowadzenie ich może wymagać szczególnej formy rejestracji (np. ośrodki szkolenia kierowców) lub zatrudnienie wykwalifikowanej kadry szkoleniowej (np. szkolenia z BHP). Aby mieć pewność kto może prowadzić dany rodzaj szkoleń, należy zagłębić się w przepisy branżowe.

Zgodnie z ww. ustawą przedsiębiorcą prowadzącym działalność szkoleniową może być osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną oraz wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

2.2. Działalność pożytku publicznego

Działalność szkoleniowa może być prowadzona w ramach działalności pożytku publicznego. Jest to działalność społecznie użyteczna, prowadzona najczęściej przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.). Organizacjami pożytku publicznego mogą być między innymi stowarzyszenia i fundacje. Należy podkreślić, że aby prowadzić działalność pożytku publicznego, instytucja nie musi posiadać statusu organizacji pożytku publicznego.

Działalność pożytku publicznego może być prowadzona jako działalność odpłatna lub jako nieodpłatna. Według ustawy taka działalność nie jest działalnością gospodarczą i nie nakłada na organizację obowiązku rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym jako przedsiębiorca, ale

musi być wyodrębniona księgowo. Ponadto działalność odpłatna i działalność gospodarcza, nie mogą dotyczyć tego samego przedmiotu działalności, a przychód z odpłatnej działalności pożytku publicznego musi służyć wyłącznie prowadzeniu działalności pożytku publicznego. Działalność gospodarcza prowadzona przez organizacje pozarządowe jest jedynie działalnością dodatkową, pomocniczą wobec działalności statutowej.

2.3. Ewidencja szkół i placówek niepublicznych

Zakładanie szkół i placówek niepublicznych reguluje ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.). Dzieli ona system oświaty w Polsce na część publiczną oraz część niepubliczną.

Założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, wymaga zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, którego zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, a w przypadku szkół artystycznych – zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Szkoły i placówki niepubliczne mogą być zakładane przez osoby prawne i fizyczne, po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, z obowiązkiem prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek.

Nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami niepublicznymi sprawują właściwi kuratorzy oświaty, a w przypadku szkół i placówek artystycznych również minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Wykreślenie z ewidencji następuje w drodze decyzji i jest równoznaczne z likwidacją szkoły lub placówki.

Osoba, która ukończyła określoną formę kształcenia w takiej placówce, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 622).

2.4. Akredytacja

Placówki i ośrodki prowadzące kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych oraz placówki doskonalenia nauczycieli mogą uzyskać akredytację, stanowiącą potwierdzenie spełniania określonych wymogów i zapewniania wysokiej jakości prowadzonego kształcenia. Akredytacja może obejmować całość lub część prowadzonego kształcenia. Akredytację przyznaje bezterminowo kurator oświaty właściwy dla siedziby placówki lub ośrodka, w drodze decyzji administracyjnej.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2003 r. w sprawie akredytacji placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2003 r. Nr 227, poz. 2247, z późn. zm.) o przyznanie akredytacji może ubiegać się placówka prowadząca przez co najmniej rok kształcenie, dla którego chce uzyskać akredytację. Czas trwania nauki nie może być krótszy niż 30 godzin zajęć edukacyjnych. Ponadto instytucja powinna wdrażać i upowszechniać nowatorskie rozwiązania programowo-metodyczne i organizacyjne, służące podnoszeniu jakości prowadzonego kształcenia. Instytucja ubiegająca się o akredytację, wnosi opłatę¹, którą do dnia 31 grudnia każdego roku, ustala właściwy kurator oświaty, podając do publicznej wiadomości wysokość opłaty w następnym roku kalendarzowym. Opłata wnoszona jest wraz z wnioskiem o przyznanie akredytacji. Z wnoszenia opłat zwolnione są placówki, które prowadzą całość kształcenia nieodpłatnie. W trakcie oceny działalności placówki przez zespół akredytacyjny powołany przez kuratora oświaty, sprawdzane są między innymi pomieszczenia dydaktyczne i ich wyposażenie, kwalifikacje kadry szkoleniowej, programy nauczania oraz materiały metodyczno-dydaktyczne.

Informacje na temat akredytacji wraz z wykazem akredytowanych placówek z danego województwa, dostępne są na stronach internetowych kuratoriów oświaty.

Każda instytucja, która otrzymała akredytację, podlega kontroli kuratora oświaty, który może ją cofnąć w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli stwierdzi, że placówka nie spełnia już warunków wymaganych do jej uzyskania.

¹ w 2017 r. wynosi 995 zł.

Osoba, która ukończyła i uzyskała zaliczenie kursu, kwalifikacyjnego kursu zawodowego, kursu umiejętności zawodowych, kursu kompetencji ogólnych lub dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników, dla którego została przyznana akredytacja, otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu kursu zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 622). Odbycie kursu prowadzonego przez akredytowaną placówkę, zwiększa szanse zatrudnienia, a także daje możliwość zaliczenia tej formy edukacji przy podejmowaniu nauki w szkole dla dorosłych.

2.5. Rejestr instytucji szkoleniowych

Zobowiązane do posiadania wpisu do Rejestru Instytucji Szkoleniowych (RIS) są instytucje szkoleniowe, które zamierzają współpracować z urzędami pracy w zakresie szkoleń osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Z jednej strony jest to wymóg formalny, z drugiej rejestr jest bazą, gdzie w jednym miejscu (stor.praca.gov.pl) zgromadzona jest oferta szkoleniowa kilku tysięcy instytucji. Z tej strony może skorzystać każdy, kto ma dostęp do internetu.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.) instytucje zainteresowane wpisem do RIS rejestracji powinny dokonać w wojewódzkim urzędzie pracy właściwym ze względu na siedzibę główną instytucji szkoleniowej. Aby uzyskać wpis, instytucja musi złożyć wniosek o wpis danych do RIS wraz z dokumentami wymaganymi rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 r. w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz.U. z 2014 r. poz. 781). We wniosku o wpis do RIS podaje się między innymi informacje o tematyce prowadzonych szkoleń, liczbie kadry szkoleniowej, bazie lokalowej, jej wyposażeniu oraz o liczbie przeszkolonych osób w poprzednim roku. Jednak w przeciwieństwie do wniosków o przyznanie akredytacji, informacje te nie są weryfikowane w siedzibie instytucji, a wpis jest bezpłatny. Wpis do RIS podlega corocznej aktualizacji danych.

3. Możliwości podnoszenia i zdobywania nowych kwalifikacji – formy nauki

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.), stanowiącą podstawę systemu oświaty w Polsce, każdy obywatel ma możliwość uzupełniania wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych. Może się to odbywać w szkolnych lub pozaszkolnych formach edukacji.

3.1. Szkolne formy edukacji dorosłych

Edukacja dorosłych w formach szkolnych może odbywać się w państwowych (publicznych) lub niepublicznych – społecznych bądź prywatnych **szkołach dla dorosłych prowadzących naukę na poziomie szkoły podstawowej (tylko VII i VIII klasa), szkoły 3-letniej licealnej, lub szkoły policealnej**. W takich szkołach stosuje się odrębną organizację kształcenia i przyjmowane są osoby mające ukończone co najmniej 18 lat, a także osoby, które skończą 18 lat w roku kalendarzowym, w którym rozpoczęły naukę. **Edukacja dorosłych w formach szkolnych może odbywać się również w szkołach wyższych.**

Szkoły i placówki, które kształcą osoby dorosłe mogą być zakładane i prowadzone przez:

- jednostkę samorządu terytorialnego,
- osobę prawną,
- osobę fizyczną,
- ministra właściwego do profilu zakładanej szkoły lub placówki.

Na terenie woj. mazowieckiego istnieje kilkaset szkół i placówek organizujących naukę dla osób dorosłych, ich dane teleadresowe oraz proponowane kierunki kształcenia można znaleźć między innymi w opracowanym przez Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej WUP w Warszawie Zeszycie informacyjnym „Wykaz szkół dla osób dorosłych w woj. mazowieckim”,

dostępny na stronie wupwarszawa.praca.gov.pl w zakładce „Rynek pracy” – „Publikacje urzędu”. Bazę szkół można również znaleźć na stronie Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy www.obserwatorium.mazowsze.pl w zakładkach „Mapa Szkolnictwa Zawodowego” i „Mapa Kształcenia Ustawicznego”.

3.2. Pozaszkolne formy edukacji

Drugą możliwością podnoszenia kwalifikacji przez osoby dorosłe, są pozaszkolne formy kształcenia. **Należy rozumieć je jako uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego oraz ośrodkach doksztalcania i doskonalenia zawodowego, a także kwalifikacyjne kursy zawodowe.** Kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych może być prowadzone jako stacjonarne lub zaoczne.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 roku w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 622) wyróżnia się następujące **pozaszkolne formy kształcenia:**

- **kwalifikacyjny kurs zawodowy,**
- **kurs umiejętności zawodowych,**
- **kurs kompetencji ogólnych,**
- **turnus doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników,**
- **kurs, inny niż w pkt 1-3, umożliwiający uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych.**

Kwalifikacyjne kursy zawodowe prowadzą, na zasadach określonych w ww. rozporządzeniu, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, a także placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego. Uprawnione do przeprowadzania tego typu kursów są również podmioty spoza systemu oświaty – instytucje rynku pracy działające na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia

i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową oraz osoby prawne i fizyczne prowadzące działalność oświatową na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, osoby dorosłe mogą uzyskać 252 kwalifikacje wyodrębnione w poszczególnych zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. Na jeden zawód może składać się nawet kilka kwalifikacji (1-3). Aby więc zdobyć pełen zawód, trzeba zdobyć wszystkie kwalifikacje składające się na dany zawód, czyli ukończyć potrzebne kursy kwalifikacyjne oraz zdać egzaminy potwierdzające nabyte kwalifikacje, które przeprowadzane są przez okręgowe komisje egzaminacyjne (OKE).

Kursy umiejętności zawodowych, kursy z zakresu zawodów ujętych w klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz kursy kompetencji ogólnych prowadzą publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego. **Turnusy doksztalcania teoretycznego młodocianych** pracowników organizują ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego.

3.3. E-edukacja

W ostatnich latach dużą popularność zyskała nowa forma nauki – **kształcenie na odległość**, nazywane również e-edukacją, e-learningiem czy zdalnym nauczaniem. Podstawową zasadą takiego rodzaju nauczania jest brak bezpośredniego kontaktu między uczniem a nauczycielem, który pełni rolę opiekuna. Oczywiście osoby kształcące się, mogą korzystać z konsultacji udzielanych przez nauczyciela oraz innych specjalistów z danej dziedziny, głównie za pomocą poczty elektronicznej, jednak nie ma takiego kontaktu, jak w przypadku klasycznych sposobów nauczania. Początkowo ten rodzaj edukacji opierał się na przesyłaniu materiałów dydaktycznych drogą pocztową, następnie wykorzystywano radio i telewizję, a obecnie podstawowym narzędziem dystrybucji informacji jest internet. E-edukacja polega przede wszystkim na samokształceniu i wymaga od ucznia samodyscypliny.

W Polsce zdalnie można się kształcić w większych ośrodkach akademickich, ale również w firmach państwowych i prywatnych. Wśród tych pierwszych zainteresowaniem cieszy się między

innymi Polski Uniwersytet Wirtualny – www.puw.pl, który powstał w 2002 roku jako wspólny projekt Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi i Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Uczelnia oferuje studia licencjackie i magisterskie, studia podyplomowe oraz kursy online. Również takie uczelnie jak Uniwersytet Jagielloński (Centrum Zdalnego Nauczania www.czn.uj.edu.pl), Uniwersytet Warszawski (Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji come.uw.edu.pl) czy Szkoła Główna Handlowa (e-sgh www.e-sgh.pl) posiadają własne platformy umożliwiające w różnym zakresie kształcenie na odległość. Wśród e-kursów można znaleźć między innymi propozycje Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Akademia PARP www.akademiaparp.gov.pl), Narodowego Funduszu Zdrowia (Akademia NFZ akademia.nfz.gov.pl) oraz innych instytucji prowadzących zdalne kursy językowe, biznesowe i komputerowe.

Podstawowymi zaletami kształcenia na odległość jest możliwość zdobywania wiedzy we własnym domu, w dowolnym momencie. Uczeń dostosowuje czas nauki do swoich potrzeb, a brak konieczności dojazdów i zakwaterowania, dla wielu czyni tę formę nauczania znacznie przystępniejszą. Bez względu na wiek, miejsce zamieszkania, niepełnosprawność czy warunki rodzinne, uczniowie w ten sposób mogą poszerzać swoją wiedzę, a także wyrabiać dyscyplinę i samodzielność.

3.4. Uniwersytety Trzeciego Wieku

Najpopularniejszą formą edukacji osób starszych w ostatnich latach stały się Uniwersytety Trzeciego Wieku (UTW). Pierwsze UTW zaczęły powstawać w połowie lat siedemdziesiątych. W 1989 r. w Polsce było zaledwie 10 UTW jednak z czasem ich liczba szybko rosta. W 2007 r. było ich 125 natomiast w 2009 r. już 250. **Obecnie w Polsce działa ponad 550 takich uniwersytetów zrzeszających ponad 130 tysięcy słuchaczy.** Powstające UTW można podzielić na trzy typy:

- powołane przez stowarzyszenia i fundacje (ok. 57%),
- działające pod patronatem lub w strukturach wyższej uczelni (ok. 24%),
- inne, działające przy domach kultury, bibliotekach, domach dziennego pobytu, ośrodkach pomocy społecznej itp. (ok. 19%).

Poza granicami kraju również powstają polskie UTW. Pierwsze powstało w 1994 r. w Wilnie. Na terenie Litwy obecnie działa 6 polskich UTW zrzeszających kilkuset słuchaczy. Polskie UTW istnieją również na Ukrainie, Białorusi, Łotwie, Mołdawii i Austrii.

Aby skorzystać z oferty danego Uniwersytetu Trzeciego Wieku należy wnieść opłatę semestralną oraz wypełnić deklarację uczestnictwa. Słuchacze najczęściej mogą wybrać dowolną ilość przedmiotów oraz dodatkowo mają możliwość skorzystania z zajęć płatnych. Oprócz wykładów można uczęszczać również na zajęcia praktyczne, lektoraty językowe, spotkania literackie, filmowe i muzyczne, zajęcia fizyczne oraz korzystać z różnego rodzaju wycieczek.

4. Możliwości podnoszenia kwalifikacji przez osoby bezrobotne

Zadania związane z organizacją szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wykorzystaniem innych instrumentów rynku pracy wspierających podnoszenie kwalifikacji zawodowych, określają:

- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 667),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 roku w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz.U. z 2009 Nr 142 poz. 1160),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz.U. z 2014 r. poz. 497).

W ramach wsparcia oferowanego przez powiatowe urzędy pracy, **osoby bezrobotne, oprócz szkoleń**, mogą skorzystać z takich form podnoszenia kwalifikacji, jak **bony szkoleniowe, studia podyplomowe, staże, bony stażowe, czy przygotowanie zawodowe dorosłych**. Każda z tych form może być finansowana ze środków publicznych, dzięki czemu nie ponosząc własnych kosztów finansowych osoby pozostające bez zatrudnienia mogą doskonalić swoje umiejętności i podnosić kwalifikacje zawodowe. Dodatkowo oprócz powyższych form rozwoju zawodowego, osoby bezrobotne mogą skorzystać również z takich instrumentów wsparcia jak: **pożyczka na sfinansowanie kosztów szkolenia, pokrycie kosztów egzaminów oraz kosztów uzyskania licencji, a także stypendium na kontynuowanie nauki**.

Wszystkie ww. formy wsparcia skierowane są dla osób bezrobotnych z ustalonym II profilem pomocy, a aby z nich skorzystać muszą być również ujęte w indywidualnym planie działania (IPD) dla bezrobotnego. W uzasadnionych przypadkach również osoby

zakwalifikowane do I profilu pomocy mogą skorzystać z takich form wsparcia jak szkolenia i bony szkoleniowe, bony stażowe oraz finansowanie kosztów egzaminów. Profil pomocy ustalany jest przez doradcę klienta, podczas wywiadu, niezwłocznie po zarejestrowaniu się w urzędzie pracy. Ustalenie profilu pomocy stanowi bazę do przygotowania IPD, czyli indywidualnie dobranego planu pracy z osobą bezrobotną, z wykorzystaniem form i narzędzi wsparcia oferowanych w urzędach oraz zadań i aktywności bezrobotnego. IPD przygotowany jest w terminie do 60 dni od ustalenia profilu pomocy przez doradcę klienta we współpracy z bezrobotnym lub poszukującym pracy. IPD swoim zakresem jest dostosowany do ustalonego profilu pomocy tzn. może wykorzystywać jedynie instrumenty wsparcia przewidziane przez dany profil.

4.1. Szkolenia i bon szkoleniowy

Usługi rynku pracy w zakresie organizacji szkoleń dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy są realizowane przez powiatowe urzędy pracy we współpracy z pracodawcami krajowymi, instytucjami szkoleniowymi, instytucjami egzaminacyjnymi, organizatorami studiów podyplomowych i instytucjami dialogu społecznego.

W świetle Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy **szkolenie oznacza pozaszkolne zajęcia, mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.**

Szkolenia organizowane są w celu podniesienia kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zwiększających ich szansę na uzyskanie lub utrzymanie zatrudnienia, lub innej pracy zarobkowej, w szczególności w przypadku:

- braku kwalifikacji zawodowych,
- konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji,
- utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie,
- braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Przy kierowaniu na szkolenia obowiązuje zasada równości w korzystaniu ze szkoleń bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, orientację seksualną, przekonania polityczne lub przynależność związkową.

Szkolenia organizowane przez powiatowe urzędy pracy odbywają się w formie kursu, realizowanego według planu nauczania obejmującego przeciętnie nie mniej niż 25 godzin zegarowych w tygodniu, chyba że przepisy odrębne przewidują niższy wymiar szkolenia. Szkolenia takie mogą trwać do 6 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie nie dłużej niż 12 miesięcy. W przypadku osób bez kwalifikacji zawodowych szkolenie może trwać do 12 miesięcy, a w sytuacjach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie nawet do 24 miesięcy.

Skierowanie na szkolenie bezrobotnego, w przypadku zawodów wymagających szczególnych predyspozycji psychofizycznych, może być poprzedzane określeniem przez doradcę zawodowego powiatowego urzędu pracy predyspozycji bezrobotnego do wykonywania zawodu, który osoby te uzyskają w wyniku szkolenia. W uzasadnionych przypadkach szkolenie może być także poprzedzone skierowaniem na badanie lekarskie lub psychologiczne finansowane z Funduszu Pracy.

Na szkolenie finansowane przez powiatowe urzędy pracy **może zostać skierowana** również **osoba poszukująca pracy**. W rozumieniu ustawy oznacza to osobę, poszukującą zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie, zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy. Poszukujący pracy może zostać skierowany na szkolenie, jeżeli:

- jest w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- jest zatrudniony u pracodawcy, wobec którego ogłoszono upadłość lub, który jest w stanie likwidacji, z wyłączeniem likwidacji w celu prywatyzacji,
- otrzymuje świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym lub górniczy zasiłek socjalny, określone w odrębnych przepisach,
- uczestniczy w zajęciach w centrum integracji społecznej lub indywidualnym programie integracji, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej,
- jest żołnierzem rezerwy,
- pobiera rentę szkoleniową,
- pobiera świadczenia szkoleniowe,

- podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako domownik lub małżonek rolnika, jeżeli zamierza podjąć zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą poza rolnictwem,
- jest cudzoziemcem posiadającym w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na pobyt czasowy.

Oprócz osób bezrobotnych i poszukujących pracy, także pracownicy oraz **osoby wykonujące inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą w wieku 45 lat i powyżej**, zainteresowani pomocą w rozwoju zawodowym, po zarejestrowaniu się w powiatowym urzędzie pracy, mogą liczyć na sfinansowanie kosztów szkolenia lub pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia.

W przypadku skierowania na szkolenie przez urząd pracy, osoba nie ponosi z tego tytułu żadnych kosztów, ponieważ są one pokrywane z Funduszu Pracy lub Europejskiego Funduszu Społecznego. Koszt takiego szkolenia obejmuje:

- uprzednio uzgodnioną należność przysługującą instytucji szkoleniowej,
- koszt ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków (z wyjątkiem osób posiadających prawo do stypendium w wysokości 20% zasiłku, które w trakcie szkolenia podjęły zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą),
- koszty przejazdu, a w przypadku gdy szkolenie odbywa się w miejscowości innej niż miejsce zamieszkania, także koszty zakwaterowania i wyżywienia ,
- koszt badań lekarskich i psychologicznych wymaganych w przepisach odrębnych,
- koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania zawodu.

Osobie bezrobotnej w okresie odbywania szkolenia, na które została skierowana, **przysługuje stypendium**. Wysokość stypendium wynosi do 120% zasiłku, pod warunkiem, że liczba godzin szkolenia wynosi nie mniej niż 150 godzin miesięcznie, w przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia, wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie. W okresie pobierania stypendium nie przysługuje zasiłek. Bezrobotnemu uprawnionemu w tym samym okresie do stypendium oraz zasiłku przysługuje prawo wyboru świadczenia. Osobie, która w trakcie

szkolenia podjęła zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą, przysługuje stypendium w wysokości 20% zasiłku, od dnia podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej do dnia zakończenia szkolenia.

Osoba, która z własnej winy nie ukończyła szkolenia, jest zobowiązana do zwrotu kosztów szkolenia, chyba, że przerwała je z powodu podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Finansowanie kosztów szkolenia odbywa się w powiatowych urzędach pracy w czterech formach:

1) w ramach tzw. szkolenia indywidualnego

Skierowanie na szkolenie indywidualne następuje na wniosek osoby bezrobotnej po złożeniu przez tę osobę wniosku wraz z:

- szczegółowym uzasadnieniem celowości odbycia wnioskowanego szkolenia w odniesieniu do swojej indywidualnej sytuacji na rynku pracy, albo
- oświadczeniem o zamiarze podjęcia działalności gospodarczej z własnych środków finansowych po ukończeniu szkolenia wraz z opisem planowanego przedsięwzięcia.

Osoby poszukujące pracy oprócz wniosku muszą złożyć również zaświadczenie potwierdzające jedną z okoliczności określoną przez przepisy prawa i przytoczoną wyżej. Może być to na przykład znajdowanie się w okresie wypowiedzenia stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy albo posiadanie statusu żołnierza rezerwy w rozumieniu Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Ostatnim dokumentem jaki należy dostarczyć ubiegając się o szkolenie indywidualne jest umowa w dwóch, wypełnionych i podpisanych przez instytucję szkoleniową egzemplarzach wraz z załącznikami. Instytucja szkoleniowa musi posiadać wpis do rejestru instytucji szkoleniowych (stor.praca.gov.pl). Należy pamiętać, że wymagane dokumenty w poszczególnych powiatowych urzędach pracy mogą różnić się od siebie.

2) w ramach tzw. szkolenia grupowego

W przypadku szkolenia grupowego tematyka szkolenia określana jest przez powiatowy urząd pracy na podstawie analizy sytuacji na lokalnym rynku pracy. W uzasadnionych przypadkach szkolenie może być poprzedzone skierowaniem na badania lekarskie lub psychologiczne finansowane z Funduszu Pracy. W przypadku szkolenia grupowego, zainteresowana uczestnictwem osoba bezrobotna powinna zgłosić się do powiatowego urzędu pracy,

w którym jest zarejestrowana, wraz z wypełnionym „zgłoszeniem na szkolenie grupowe”. Samo złożenie zgłoszenia nie jest jednoznaczne z zakwalifikowaniem na szkolenie, należy dodatkowo spełnić kryteria naboru oraz warunki ustawowe. Plany szkoleń grupowych dostępne są na stronach internetowych oraz w siedzibach powiatowych urzędów pracy.

3) w ramach bonu szkoleniowego dla osób do 30. roku życia

Bon szkoleniowy stanowi gwarancję skierowania bezrobotnego do 30. roku życia na wskazane przez niego szkolenie oraz opłacenia kosztów, które zostaną poniesione w związku z podjęciem szkolenia. Przyznanie i realizacja bonu szkoleniowego następuje na podstawie indywidualnego planu działania oraz uprawdopodobnienia przez bezrobotnego podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej. W ramach bonu szkoleniowego, możliwe jest sfinansowanie do wysokości 100% przeciętnego wynagrodzenia kosztów:

- jednego lub kilku szkoleń (w tym kosztów kwalifikacyjnego kursu zawodowego i kursu nadającego uprawnienia zawodowe),
- niezbędnych badań lekarskich lub psychologicznych,
- przejazdu na szkolenia (kwota uzależniona od ilości godzin szkolenia – maksymalnie 200 zł),
- zakwaterowania, jeśli zajęcia odbywają się poza miejscem zamieszkania (kwota uzależniona od ilości godzin szkolenia – maksymalnie 1500 zł).

4) w ramach trójstronnej umowy szkoleniowej

Trójstronna umowa szkoleniowa, to umowa zawarta pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową, dotycząca sfinansowania przez urząd pracy szkolenia dla osób bezrobotnych, zamówionego przez pracodawcę. Szkolenie powinno być dostosowane do potrzeb danego pracodawcy, który zarazem zobowiązuje się do zatrudnienia osoby bezrobotnej po odbytych szkoleniu. W umowie urząd pracy zobowiązuje się do skierowania na szkolenie i sfinansowania kosztów szkolenia określonej liczby osób bezrobotnych, pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia osób bezrobotnych po zakończeniu szkolenia, a instytucja szkoleniowa zobowiązuje się do przeprowadzenia szkolenia, zgodnie z wymogami określonymi przez urząd pracy i pracodawcę. Instytucja szkoleniowa jest wyłaniana przez urząd pracy w oparciu o wskazane przez pracodawcę informacje dotyczące: zakresu umiejętności i kwalifikacji wymaganych do uzyskania przez bezrobotnego, terminu i miejsca szkolenia. Pracodawca ma wpływ na dobór jednostki szkolącej, dostosowanie programu i warunków przeprowadzenia szkolenia, w tym ma także możliwość

zorganizowania zajęć praktycznych w zakładzie pracy oraz wybór kandydatów na szkolenie. Ponadto pracodawca może na bieżąco monitorować przebieg szkolenia i dokonywać oceny postępów uczestników szkolenia oraz uczestniczyć w egzaminie końcowym.

4.2. Pożyczka szkoleniowa

W celu umożliwienia podjęcia lub utrzymania zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, wymagających szczególnych kwalifikacji, osoba bezrobotna lub poszukująca pracy może uzyskać **pożyczkę na sfinansowanie kosztów szkolenia do wysokości 400% przeciętnego wynagrodzenia**. Pożyczka szkoleniowa jest nieoprocentowana, a okres jej spłaty nie może przekroczyć 18 miesięcy od ustalonego w umowie dnia zakończenia szkolenia. W przypadku wykorzystania pożyczki na inne cele, niż określone w umowie, niepodjęcia lub nieukończenia szkolenia, pożyczka podlega bezzwłocznemu zwrotowi w całości wraz z odsetkami ustawowymi. Odsetki ustawowe ustalane są także od kwoty pożyczki niespłaconej w terminie.

4.3. Studia podyplomowe

Osoby bezrobotne, poszukujące pracy oraz pracownicy i osoby wykonujące inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą w wieku 45 lat i powyżej, oprócz możliwości odbycia szkolenia finansowanego ze środków publicznych, mogą również liczyć na pokrycie kosztów studiów podyplomowych. W rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1842, z późn. zm.) jest to inna niż studia wyższe i studia doktoranckie forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona w uczelni, instytucie naukowym Polskiej Akademii Nauk, instytucie badawczym lub Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych. W takim przypadku **powiatowy urząd pracy, na wniosek osoby bezrobotnej lub innej uprawnionej, może sfinansować z Funduszu Pracy koszty tych studiów do wysokości 100%, jednak nie więcej niż 300% przeciętnego wynagrodzenia**. Jeśli w trakcie pobierania

nauki uczestnik podejmie zatrudnienie, inną pracę zarobkową lub działalność gospodarczą, nie zawiesza się finansowania tych studiów do planowanego terminu ich ukończenia. W przypadku przerwania studiów podyplomowych z winy uczestnika, kwota wydatkowana na ich finansowanie z Funduszu Pracy podlega zwrotowi. **W trakcie odbywania studiów podyplomowych przysługuje stypendium (tylko osobom bezrobotnym), w wysokości 20% zasiłku.**

Osoby bezrobotne zainteresowane taką formą wsparcia z urzędu pracy w podnoszeniu kwalifikacji powinny złożyć wniosek o dofinansowanie z Funduszu Pracy kosztów studiów podyplomowych dołączając do niego dokumenty wymagane przez powiatowy urząd pracy, w którym dana osoba jest zarejestrowana. O sposobie rozpatrzenia wniosku bezrobotny zostaje poinformowany pisemnie w ciągu 30 dni od dnia jego złożenia.

4.4. Staż i bon stażowy

Staż, czyli nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą, jest kolejną z form podnoszenia kwalifikacji zawodowych finansowanych przez powiatowe urzędy pracy. Staż odbywa się na podstawie umowy zawartej z pracodawcą, według programu określającego nazwę zawodu, zakres zadań, rodzaj uzyskiwanych kwalifikacji i sposób ich potwierdzenia oraz opiekuna osoby objętej programem stażu.

Osoby bezrobotne mogą zostać skierowane na odbycie stażu przez okres od 3 do 6 miesięcy. Natomiast osoby bezrobotne, które nie ukończyły 30. roku życia, mogą skorzystać ze stażu nie dłuższego niż 12 miesięcy.

Czas pracy bezrobotnego odbywającego staż nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo, a bezrobotnego będącego osobą niepełnosprawną zaliczoną do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności – 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Organizatorem stażu może być pracodawca, rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub osoba fizyczna prowadząca na własny rachunek działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej.

Osoba odbywająca staż otrzymuje:

- ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe,
- stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych (w czasie wypłacania stypendium zasiłek nie przysługuje),
- dwa dni wolne od pracy za każde 30 dni odbywania stażu (za dni wolne przysługuje stypendium),
- zwrot kosztów przejazdu do miejsca odbywania stażu, a w przypadku, gdy staż odbywa się w miejscowości innej, niż miejsce zamieszkania, także koszt zakwaterowania.

Nadzór nad odbywaniem stażu przez bezrobotnego sprawuje urząd pracy, wydający bezrobotnemu po realizacji programu stażu zaświadczenie, do którego dołączana jest opinia od pracodawcy, zawierająca informacje o zadaniach realizowanych przez bezrobotnego i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu.

Inną możliwością finansowania stażu dla bezrobotnego jest tzw. **bon stażowy**. Bon przysługuje osobom bezrobotnym **do 30. roku życia** i stanowi gwarancję skierowania do odbycia stażu (a tym samym jego sfinansowania) u pracodawcy wskazanego przez bezrobotnego na okres 6 miesięcy, o ile pracodawca zobowiąże się do zatrudnienia bezrobotnego po zakończeniu stażu przez okres kolejnych 6 miesięcy. Dodatkowo pracodawcy, który zatrudni bezrobotnego przez deklarowany okres, wypłacana jest premia w wysokości 1513,50 zł². Przyznanie bonu stażowego następuje na podstawie indywidualnego planu działania. W ramach bonu stażowego możliwe jest także sfinansowanie:

- kosztów przejazdu do i z miejsca odbywania stażu – do wysokości 600 zł (w miesięcznych transzach w wysokości do 100 zł),
- kosztów niezbędnych badań lekarskich lub psychologicznych.

² stan na 1 czerwca 2017 r.

4.5. Przygotowanie zawodowe dorosłych

Przygotowanie zawodowe dorosłych jest formą praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowaną bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, która kończy się egzaminem. Taka forma podnoszenia kwalifikacji jest dostępna dla osób bezrobotnych w powiatowych urzędach pracy.

Przygotowanie zawodowe dorosłych jest realizowane na podstawie umowy w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych zawieranej między urzędem pracy a pracodawcą lub między urzędem pracy, pracodawcą i instytucją szkoleniową, wpisaną do rejestru prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy.

Przygotowanie zawodowe dorosłych odbywa się w formie:

- **praktycznej nauki zawodu dorosłych** umożliwiającej przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie lub egzaminu czeladniczego (praktyczna nauka zawodu może trwać od 6 do 12 miesięcy),
- **przyuczenia do pracy dorosłych**, mającego na celu zdobycie wybranych kwalifikacji zawodowych lub umiejętności, niezbędnych do wykonywania określonych zadań zawodowych, właściwych dla zawodu występującego w klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy (przyuczenie do pracy może trwać od 3 do 6 miesięcy).

Wymiar czasu odbywania przygotowania zawodowego dorosłych nie może przekraczać 8 godzin zegarowych dziennie i 40 godzin zegarowych tygodniowo, a nabywanie umiejętności praktycznych musi obejmować co najmniej 80% tego czasu i być realizowane u pracodawcy.

Osoba odbywająca przygotowanie zawodowe otrzymuje:

- ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe,
- dwa dni wolne od pracy za każde 30 dni odbywania przygotowania zawodowego (za dni wolne przysługuje stypendium),

- stypendium w wysokości do 120% zasiłku dla bezrobotnych (za okres, za który przysługuje stypendium, zasiłek nie przysługuje),
- koszty przejazdu do miejsca odbywania przygotowania zawodowego dorosłych, a w przypadku, gdy przygotowanie zawodowe odbywa się w miejscowości innej, niż miejsce zamieszkania, także koszt zakwaterowania.

Koszty przygotowania zawodowego dorosłych, które mogą być pokryte ze środków publicznych obejmują:

- refundację wydatków poniesionych na uczestnika przygotowania zawodowego dorosłych, niezbędnych do realizacji programu w wymiarze do 2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każdy pełny miesiąc realizacji programu,
- należność przysługującą instytucji szkoleniowej za przygotowanie i realizację ustalonej części programu,
- jednorazową premię przyznaną pracodawcy, za każdy pełny miesiąc programu przygotowania zawodowego dorosłych,
- koszt badań lekarskich i psychologicznych mających na celu ustalenie zdolności do udziału w przygotowaniu zawodowym dorosłych,
- koszty egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie, egzaminów czeladniczych lub egzaminów sprawdzających.

W przypadku gdy uczestnik przygotowania zawodowego dorosłych nie zda egzaminu, koszty ponownego przystąpienia do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, egzaminu czeladniczego lub egzaminu sprawdzającego nie mogą być sfinansowane ze środków Funduszu Pracy.

Osoba bezrobotna może zostać skierowana przez powiatowy urząd pracy na staż lub przygotowanie zawodowe dorosłych w miejscu pracy lub sama zgłosić się do urzędu z propozycją zawodu, w jakim chce uzyskać kwalifikacje oraz miejsca, w którym chciałaby odbyć przeszkolenie zawodowe lub staż.

4.6. Finansowanie kosztów egzaminów i uzyskania licencji

Jeśli osoba bezrobotna zdobyła już umiejętności podnoszące jej kwalifikacje, może liczyć także na pokrycie ze środków publicznych kosztów uzyskania dokumentów potwierdzających ich nabycie. Bezrobotnemu mogą zostać sfinansowane ze środków Funduszu Pracy, do wysokości przeciętnego wynagrodzenia **koszty egzaminów umożliwiających uzyskanie świadectw, dyplomów, zaświadczeń, określonych uprawnień zawodowych lub tytułów zawodowych oraz koszty uzyskania licencji niezbędnych do wykonywania danego zawodu**. W celu uzyskania finansowania kosztów egzaminów i licencji, osoba bezrobotna musi złożyć wniosek wraz z dokumentami do powiatowego urzędu pracy, w którym jest zarejestrowana. Informacje szczegółowe oraz wzory formularzy, dostępne są na stronach internetowych powiatowych urzędów pracy.

4.7. Stypendium na kontynuację nauki

Osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, które w **okresie 12 miesięcy od dnia zarejestrowania** w powiatowym urzędzie pracy **podejmą dalszą naukę w szkole ponadpodstawowej dla dorosłych**, będącej szkołą publiczną lub niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej, **albo w szkole wyższej**, gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, **mogą ubiegać się o stypendium w wysokości 100% kwoty zasiłku dla osób bezrobotnych**.

Stypendium to przysługuje pod warunkiem nieprzekroczenia wysokości dochodu na osobę w rodzinie w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, uprawniającego do świadczeń z pomocy społecznej.

Stypendium na kontynuację nauki wypłacane jest przez okres 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia nauki, jednak istnieje możliwość przedłużenia okresu pobierania stypendium do ukończenia nauki zgodnie z programem nauczania. Decyzję taką podejmuje powiatowy urząd pracy. W przypadku przerwania nauki stypendium nie przysługuje.

Osobie, której przyznano stypendium na kontynuację nauki przysługuje także stypendium w wysokości 20% zasiłku, od dnia podjęcia zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej, w trakcie nauki.

5. Fundusze unijne

Akces Polski do Unii Europejskiej umożliwił obywatelom i instytucjom polskim korzystanie z europejskiego wsparcia finansowego, m.in. z funduszy strukturalnych, w tym z Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2007-2013 Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) zapewnił warunki do rozwoju obywateli w drodze kształcenia ustawicznego. Z Europejskiego Funduszu Społecznego finansowane były najróżniejsze projekty szkoleniowe i kształceniowe, które przyczyniły się do podnoszenia kwalifikacji pracowników, osób pozostających bez zatrudnienia, co miało wpływ na zwiększenie ich szans na rynku pracy. Obecnie, w ramach nowego okresu programowania **na lata 2014-2020** również realizowane są programy mające na celu wsparcie w rozwoju kwalifikacji zawodowych. Jednym z nich jest **Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)**, a kolejnymi **Regionalne Programy Operacyjne (RPO)**, w ramach których możliwe jest finansowanie różnych działań edukacyjnych. Należy przy tym podkreślić, że PO WER (realizowany w całym kraju) adresowany jest do osób w wieku 15-29 lat, natomiast RPO (realizowane na szczeblu województw) do osób od 30 roku życia.

5.1. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

W założeniach PO WER swoim zakresem obejmuje działania w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia, dobrego rządzenia. Dodatkowo obejmuje działania mające na celu wsparcie innowacji społecznych i współpracy ponadnarodowej w ww. obszarach oraz inicjatywy na rzecz zatrudnienia młodych osób.

W ramach podnoszenia kwalifikacji dzięki PO WER realizowane są m.in. działania w zakresie organizacji szkoleń, uzupełnienia kompetencji lub kwalifikacji pozwalających na podjęcie zatrudnienia w innym sektorze, kontynuacji nauki dla osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej lub potrzebę zdania odpowiednich egzaminów, kompleksowe i indywidualne pośrednictwo pracy w zakresie wyboru zawodu zgodnego z kwalifikacjami i kompetencjami wspieranej osoby lub poradnictwo zawodowe w zakresie planowania rozwoju kariery zawodowej osoby młodej.

Grupę docelową stanowią m.in.:

- publiczne i niepubliczne służby zatrudnienia,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- Ochotnicze Hufce Pracy,
- organizacje pozarządowe,
- uczelnie i podmioty uczestniczące w kształceniu na poziomie wyższym,
- instytucje rynku pracy.

Odbiorcami PO WER są m.in.:

- osoby młode, w tym niepełnosprawne, **w wieku 15-29 lat bez pracy**, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu,
- pracodawcy i ich pracownicy,
- pracownicy administracji publicznej,
- podmioty świadczące usługi edukacyjne.

Program PO WER zawiera 5 Priorytetów tzw. „Osi”:

1) Oś I Osoby młode na rynku pracy

W zakresie tym przewidziano udzielenie pomocy dla osób młodych (szkolenia, staże, praktyki, pożyczki i dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

2) Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

W ramach tej osi przewidziano m.in. modernizację instytucji rynku pracy, zwiększenie dostępu osób dorosłych do różnych form uczenia się przez całe życie, opracowanie i wdrożenie spójnego systemu monitorowania równości szans płci, podniesienie jakości działań zapobiegających ubóstwu lub wykluczeniu społecznemu.

3) Oś III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju

W ramach realizacji tej osi możliwe jest finansowanie działań na rzecz wzrostu jakości studiów doktoranckich, zwiększenie jakości dydaktyki i systemów zarządzania, uelastycznienie kształcenia do potrzeb gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa.

4) Oś IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa

W ramach tej osi planuje się m.in. korzystanie w większym stopniu z innowacji społecznych w ramach polityk publicznych, wdrożenie nowych rozwiązań, w szczególności z zakresu aktywizacji zawodowej, kształcenia się przez całe życie.

5) Oś V Wsparcie dla obszaru zdrowia

W zakresie tym przewidziano m.in. wdrożenie działań pro jakościowych i rozwiązań organizacyjnych w systemie ochrony zdrowia umożliwiających dostęp do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług zdrowotnych, rozwój kompetencji zawodowych i kwalifikacji kadr medycznych.

6) Oś VI Pomoc Techniczna

Głównym celem tej osi jest wzmocnienie efektywności działań realizowanych w ramach programu PO WER. W ramach Pomocy Technicznej przewidziano wsparcie procesu zarządzania, wdrażania, monitorowania, kontroli i audytu systemu instytucji w ramach PO WER.

5.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014-2020

Możliwości finansowania szeroko rozumianego kształcenia przewidziano również w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020, które są tworzone odrębnie w poszczególnych województwach. Warto zaznaczyć, że Regionalne Programy Operacyjne finansowane są zarówno ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego. Na Mazowszu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego (RPO WM) możliwość finansowania działań edukacyjnych przewidziano w Osi VIII „Rozwój rynku pracy” i Osi X „Edukacja dla rozwoju regionu”.

W ramach Osi Priorytetowej VIII „Rozwój rynku pracy” zaplanowano m.in. podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb rynku pracy w celu zwiększenia szans na reaktywację zawodową oraz aktywizację zawodową osób defaworyzowanych na rynku pracy (osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, kobiety). Działania te będą polegały na przeszkoleniu osób pozostających bez zatrudnienia i uzyskaniu przez nie nowych kwalifikacji.

W przypadku Osi Priorytetowej X „Edukacja dla rozwoju regionu” głównym celem programu jest wspieranie mieszkańców województwa mazowieckiego w procesie uczenia się przez całe życie, licząc od okresu edukacji przedszkolnej, przez etap szkoły podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, jak również wsparcie w zakresie kształcenia zawodowego (młodzieży) oraz podnoszenie kwalifikacji, kompetencji i wykształcenia osób dorosłych.

Informacji na temat programowania funduszy unijnych na lata 2014-2020, należy szukać na portalu Funduszy Europejskich, tj. na stronie internetowej www.funduszeuropejskie.gov.pl lub www.funduszedlamazowska.eu. Można również skontaktować się z jednym z Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich na Mazowszu:

Główny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Warszawie

Jagiellońska 74, 03-301 Warszawa

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 11, 22 542 20 38

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ciechanowie

Plac Kościuszki 5, 06-400 Ciechanów

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 16

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Ostrołęce

Piłsudskiego 38, 07-410 Ostrołęka

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 15

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Płocku

Kolejalska 19, 09-400 Płock

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 14

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Radomiu

Kościuszki 5a, 26-610 Radom

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 13

Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Siedlcach

Piłsudskiego 7, 08-110 Siedlce

pon. 8-18, wt.-pt. 8-16

Telefony do konsultantów: 801 101 101, 22 542 27 12

Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

Żurawia 3/5, 00-503 Warszawa

Pon-pt. 8-18, sob. 10-14

Telefon do konsultantów: 22 626 06 32

6. Czym kierować się przy wyborze kształcenia i instytucji szkoleniowej?

Aby wybrać właściwy rodzaj kształcenia, który będzie odpowiadał naszym potrzebom i oczekiwaniom, a zarazem zagwarantuje sukces na rynku pracy, należy przeanalizować wiele informacji. Są to na pewno informacje związane z rynkiem pracy i rynkiem usług szkoleniowych, ale także te, które dotyczą własnych cech, preferencji, umiejętności i możliwości. Na potrzeby tego informatora, czynniki, które warto wziąć pod uwagę planując uzupełnienia czy podnoszenie kwalifikacji, podzielono na tzw. kryteria wewnętrzne, ogólnie rozumiane jako znajomość siebie, oraz czynniki zewnętrzne, do których zalicza się informacje związane z ofertą instytucji szkoleniowych i wymaganiami pracodawców.

Pierwszym krokiem przy wyborze drogi kształcenia, czy też uzupełnienia albo zmiany swoich kwalifikacji, powinien być wybór odpowiedniej tematyki/obszaru kształcenia. Nie da się tego zrobić bez analizy swoich dotychczasowych doświadczeń edukacyjnych i zawodowych, ale też bez wiedzy o tym, co mogę, a czego nie mogę robić, wiedzy o cechach, które predysponują do wykonywania pewnych zadań zawodowych oraz o cechach, które ich wykonywanie ograniczają. W analizie ww. czynników wewnętrznych może pomóc konsultacja z psychologiem lub doradcą zawodowym. Można to zrobić, korzystając ze specjalistycznego poradnictwa zawodowego. Osoby dorosłe mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej przy wojewódzkich urzędach pracy, studenci i absolwenci w Biurach Karier działających przy wyższych uczelniach, a młodzież w Ochotniczych Hufcach Pracy.

Po poznaniu własnych możliwości warto zająć się analizą czynników zewnętrznych, których znajomość jest niezbędna do tego, by wybór szkolenia okazał się właściwy. Do czynników zewnętrznych należą m.in.: aktualne tendencje na rynku pracy oraz jakość oferty szkoleniowej. **Warto więc zebrać informacje o tym, jakie potrzeby kadrowe mają pracodawcy, jakie branże i zawody rozwijają się i są przyszłościowe, a także jakie umiejętności i wymagania dotyczące kwalifikacji zawodowych będą zgodne z charakterem pracy, którą chcemy wykonywać.** Informacje te warto zebrać z kilku źródeł, np. od osób lub organizacji, które dany zawód reprezentują, analizując ogłoszenia o pracę i stawiane w nich przez pracodawców wy-

magania, przydatna w tym zakresie może okazać się też baza danych o standardach kwalifikacji zawodowych i modułowych programach szkoleniowych dostępna na stronie www.psz.praca.gov.pl oraz opisy zawodów w „Przewodniku po Zawodach” wydanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Przewodnik ten można znaleźć również na stronach: psz.praca.gov.pl. Powyższe źródło zawiera charakterystyki ok. 200 zawodów, można w nim znaleźć informacje o nazwie zawodu, zadaniach i czynnościach z nim związanych, środowisku pracy, wymaganiach psychologicznych, fizycznych, zdrowotnych, warunkach podjęcia pracy w zawodzie, możliwościach zatrudnienia i awansu, płacach, zawodach pokrewnych, ścieżkach kształcenia oraz literaturze dotyczącej określonego zawodu.

6.1. Kryteria wyboru instytucji szkoleniowej

Oprócz analizy własnych kompetencji i kwalifikacji zawodowych, które planujemy zdobyć oraz wymagań potencjalnego pracodawcy, trzeba zebrać informacje na temat szkolenia, które zamierzamy ukończyć. **Przede wszystkim należy upewnić się, czy spełnia się wszystkie wymagania stawiane kandydatom**, np. posiadanie określonego wykształcenia oraz umiejętności koniecznych do rozpoczęcia szkolenia. Gdy już zdecydujemy się na określony zakres szkolenia, **warto zwrócić uwagę na właściwy wybór samej instytucji szkoleniowej**.

Poziom usług szkoleniowych zależy również od **doświadczenia instruktorów** w prowadzeniu szkoleń, należy więc sprawdzić, jakie kwalifikacje ma wykładowca/trener prowadzący zajęcia, czy posiada przygotowanie pedagogiczne, czy czynnie wykonuje swój zawód oraz ile osób wykształcił.

Przy wyborze instytucji szkoleniowej nie można ograniczać się do lektury otrzymanych ofert, trzeba zadać pytania oraz szczegółowo przeanalizować program szkolenia. Należy zwrócić uwagę na **długość kursu**, w tym liczbę godzin zajęć praktycznych oraz ile minut obejmuje godzina lekcyjna (rozliczeniowa) i jaki jest system odpracowywania zajęć, które zostaną opuszczone. **Ponadto trzeba sprawdzić terminy i miejsce**, w którym odbywa się szkolenie oraz możliwości dojazdu do niego. Ważne jest, by **zapoznać się z organizacją szkolenia**, m.in.: wielkością grupy (w dużej grupie zmniejszają się szanse na dobre przygotowanie uczestnika), miejscem, w jakim odbywają się zajęcia praktyczne i sprzętem, jakim dysponuje instytucja szkoleniowa.

Należy spytać o **cenę szkolenia** oraz dowiedzieć się, co jest w niej zawarte. Koszt szkoleń w sprawdzonych, renomowanych firmach kształtuje się różnie w zależności od regionu kraju i czasu trwania. Warto pamiętać o możliwości uzyskania pomocy w sfinansowaniu szkolenia (w PUP, organizacjach pozarządowych, stowarzyszeniach).

Bardzo duże znaczenie dla konkurencyjności na rynku pracy ma jakość zdobywanych kwalifikacji. **Jednym ze sposobów uzyskania gwarancji, że instytucja szkoleniowa jest rzetelna i spełnia określone wymagania dotyczące jakości, jest sprawdzenie, czy posiada akredytację przyznaną przez Kuratorium Oświaty.** Wykaz akredytowanych placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych znajduje się na stronach poszczególnych kuratoriów oświaty, w Warszawie – www.kuratorium.waw.pl.

Dodatkowo można dowiedzieć się, czy instytucja oferuje jakieś inne możliwości, jak np. pomoc w uzyskaniu zatrudnienia. Warto pamiętać, że praktykowane są również szkolenia przez internet, tzw. e-learning.

Osoba zainteresowana szkoleniem powinna sprawdzić dokładnie wszystkie formalności związane z procesem rekrutacji. Niepełna dokumentacja może być powodem niezakwalifikowania się na szkolenie.

Obecnie rynek usług szkoleniowych jest bardzo duży, dlatego też chcąc zebrać informacje dotyczące szkoleń, należy sięgać do różnych źródeł. **Pomocne w tym zakresie mogą być:**

- portale internetowe (np. www.edustacja.pl, www.szkolenia.com.pl, www.szkolenia24h.pl, www.uslugirozwojowe.parp.gov.pl), oraz publikacje poświęcone tematyce doksztalcania,
- targi edukacyjne i branżowe z udziałem instytucji szkoleniowych,
- rejestr instytucji szkoleniowych: stor.praca.gov.pl,
- katalogi firm szkoleniowych – można na ich podstawie porównać firmy między sobą,
- plakaty i ulotki informacyjne,
- radio i telewizja,
- informacje od osób, które ukończyły szkolenie w danym obszarze.

6.2. Wybór instytucji szkoleniowej przez powiatowe urzędy pracy

Powiatowe urzędy pracy, organizując szkolenia dla osób bezrobotnych, kierują się kryteriami, które określone są w przepisach prawnych. Znajomość reguł stosowanych przez powiatowe urzędy pracy przy wyborze miejsca odbywania szkolenia może być szczególnie przydatna w sytuacji, kiedy występuje się z wnioskiem o skierowanie na szkolenie w tzw. trybie indywidualnym.

Powiatowe urzędy pracy mogą kierować osoby bezrobotne na szkolenie tylko do instytucji szkoleniowych posiadających wpis do Rejestru Instytucji Szkoleniowych, prowadzonego przez wojewódzkie urzędy pracy właściwe ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej – wpis można sprawdzić na stronie stor.praca.gov.pl.

Przy dokonywaniu wyboru instytucji szkoleniowych, którym zostanie zlecone przeprowadzenie szkoleń, powiatowe urzędy pracy uwzględniają w szczególności:

- dostosowanie programu szkolenia odpowiednio do zapotrzebowania na kwalifikacje identyfikowanego na rynku pracy,
- jakość oferowanego programu szkolenia, w tym wykorzystywanie standardów kwalifikacji zawodowych i modułowych programów szkoleń zawodowych,
- certyfikaty jakości usług posiadane przez instytucję szkoleniową,
- dostosowanie kwalifikacji i doświadczenia kadry dydaktycznej do zakresu szkolenia,
- dostosowanie wyposażenia dydaktycznego i pomieszczeń do potrzeb szkolenia, z uwzględnieniem bezpiecznych i higienicznych warunków realizacji szkolenia,
- rodzaj dokumentów potwierdzających ukończenie szkolenia i uzyskanie kwalifikacji,
- koszty szkolenia,
- sposób organizacji zajęć praktycznych określonych w programie szkolenia.

Bibliografia

Literatura:

Wiatrowski Z., Podstawy pedagogiki pracy, AB, Bydgoszcz, 2005.

Mańturz M., Dziesięć kroków do szkolenia. Przewodnik dla osób wybierających szkolenie, MPiPS, Warszawa 2003.

Departament Badań Społecznych i Warunków Życia GUS, Urząd Statystyczny w Gdańsku, Uniwersytety Trzeciego Wieku – wstępne wyniki badania, 2015

Ogólnopolska Federacja Stowarzyszeń Uniwersytetów Trzeciego Wieku, Uniwersytety Trzeciego Wieku Ogólnopolski Biuletyn UTW, nr 9, Nowy Sącz, wrzesień 2015

Strony internetowe:

akademia.nfz.gov.pl (12.08.2015 r.)

akredytacje.men.gov.pl (06.10.2009 r., 11.08.2011 r., 19.07.2012 r., 18.07.2013 r., 05.08.2015 r., 14.07.2016 r.).

www.e-sgh.pl (15.10.2009 r., 28.07.2011 r., 17.07.2012 r., 04.09.2013 r., 12.08.2015 r., 14.07.2016 r., 29.06.2017 r.).

www.kuratorium.waw.pl (21.10.2009 r., 04.11.2009 r., 28.07.2011 r., 17.07.2012 r., 18.07.2013 r., 08.08.2014 r., 12.08.2015 r., 20.07.2016 r., 29.06.2017 r.).

www.up.warszawa.pl (27-28.09.2010 r., 10-11.08.2011 r., 31.07.2012 r., 06-22.08.2014 r., 12-14.08.2015 r., 20.07.2016 r., 03.07.2017 r.)

www.isap.sejm.gov.pl (01, 13, 23.10.2009 r., 24.09.2010 r., 28.07.2011 r., 05-11.08.2011 r., 09-23.07.2012 r., 18.07.2013 r., 05-20.08.2013 r., 02-04.09.2013 r., 04-22.08.2014 r., 27.07-14.08.2015 r., 11-20.07.2016 r., 26.06.2017).

www.mpips.gov.pl (03-09.08.2011 r., 19-23.07.2012 r., 18.07.2013 r.).

www.utw.pl (28.07.2011 r., 18.07.2016 r.).

www.men.gov.pl (09-17.07.2012 r., 17.07.2013 r., 13.08.2014 r., 23.07-12.08.2015 r., 18.07.2016 r.).

www.funduszeuropejskie.gov.pl (10.08.2015 r., 18-22.07.2016 r., 27.06.2017 r.)

www.funduszedlamazowska.eu (18-22.07.2016 r., 27.06.2017 r.)

www.federacjautw.pl (08.08.2014 r., 13.08.2015 r.).

www.ibe.edu.pl (04-22.08.2014 r., 23.07.2015 r., 19.07.2016 r.).

www.pol.org.pl (13.07.2016 r.)

www.wupwarszawa.praca.gov.pl (19-20.07.2016 r., 29.06.2017 r.)

www.psz.praca.gov.pl (21.09.2016 r., 28.06.2017 r.)

Akty prawne:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2003 roku w sprawie akredytacji placówek i ośrodków prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2003 r. Nr 227, poz. 2247, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 roku w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 622).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 października 2004 roku w sprawie rejestru instytucji szkoleniowych (Dz.U. 2014 r., poz. 781).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 roku w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz.U. z 2009 r. Nr 142, poz. 1160).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 roku w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz.U. z 2014 r. poz. 497).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 roku w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U. z 2014 r. poz. 667).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2013 roku w sprawie zwolnień od podatku od towarów i usług oraz warunków stosowania tych zwolnień (Dz.U. z 2015 r. poz. 736, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. z 2016 r. poz. 1943, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (.U. z 2016 r. poz. 1829, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 rokuo promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r., poz. 1842, z późn. zm.).

